

Nad'a Satková

Divadlo a média jako témata konferencí v Litvě a Polsku

International theatre conference for young theatre critics *REC: ON stage*.

Vilnius, Litva, 2.–4. října 2014.

Ogólnopolska konferencja naukowa *Teatr wśród mediów*.

Toruń, Polsko, 16.–17. října 2014.

V říjnu roku 2014 se v litevském Vilniusu a polské Toruni uskutečnily dvě mezinárodní teatrologické konference s podobným tematickým zaměřením.

Symposium nazvané *REC: ON stage* pořádala ve Vilniusu Litevská akademie hudby a divadla (*Lietuvos muzikos ir teatro akademija*). Příspěvky osmnácti teatrologů a kritiků se týkaly především otázky, co přináší užívání elektronických médií v divadelním představení. Účastníci konference se většinou nesnažili rozhodnout, zda je čím dál častější užívání videosekvencí, filmových dotáček nebo videomappingu vhodnou inovací divadla, či nikoli, ale soustředili se na zkoumání toho, jak a proč jsou tyto prvky uplatněny v konkrétních inscenacích.

Divadelní kritici a teatrologové často zmiňovali inspiraci divadla filmovou estetikou (tomuto tématu se ve svých prezentacích věnovali Deimantė Dementavičiūtė-Stankuvienė, Katrīna Daugule a Sigita Ivaškaitė) a adaptování původně nedivadelních předloh do divadelních představení (zejména Nina Vurdelja a Liisi Aibel). Dva pohledy na tutéž inscenaci (*COSMOS+* souboru Hotel Pro Forma) nabídli portugalská teatroložka Maria Carneiro a litevský teatrolog a režisér Andrius Jevsejevas. Zatímco Jevsejevas popisoval pojetí

scénického prostoru, Carneiro se na tomto příkladu pokusila ukázat, zda při hojném použití projekcí na úkor živých herců nejsou diváci ochuzeni o specifické působení divadelního představení odehrávajícího se tady a teď. Souhrnně lze říci, že k nejzajímavějším konferenčním příspěvkům patřily ty, které nejen analyzovaly technologické aspekty zapojování videosekvencí do divadelních produkcí, ale zabývaly se také dramaturgickými otázkami, účelností i limity takových postupů.

Všichni aktéři konference se po lekcích věnovaných uměleckým projevům využívajícím moderní technologie, jež vedli teatrologové Patrice Pavis a Willmar Sauter, zúčastnili také představení litevských souborů v rámci divadelního festivalu *Sirenos*. Organizátoři věděli, že pokud hostům symposia umožní, aby poznali alespoň několik vybraných zástupců současného divadla v Litvě, pohodlně si zajistí mezinárodní reklamu.

Opačnou taktiku zvolili pořadatelé konference z Univerzity Mikuláše Koperníka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika) v polské Toruni. Většinu jejich účastníků tvořili polští teatrologové, u nichž se předpokládalo, že polské inscenace znají, proto jim bylo v rámci festivalu loutkového divadla *Spotkania* vybráno představení hostujícího

zahraničního souboru – *Poslední trik Georgetse Mélièse* královéhradeckého Divadla Drak. Tato produkce, nápaditě pracující s principy laterny magiky i divadelními a filmovými triky, mohla pomyslně sloužit jako praktické předvedení některých teoretických postulátů, k nimž teatrologové dospěli během konference, jejíž téma znělo *Teatr wśród mediów*.

Bylo možné zaznamenat dvě nejvýraznější tematické linie přednesených příspěvků: teoreticky zaměřené prezentace se ponejvíce týkaly otázek spojených s performativitou – například Marzena Wiśniewska hovořila o performativní moci loutek a Paulina Tchurzewska se zaměřila na obtížnost verbálního popisu jakékoli performance. Příspěvky orientované na praxi odhalily fascinaci některých teatrologů inscenacemi polských režisérů mladší a střední generace – kupříkladu Piotr Skrzypczak se zabýval dílem Jana Klaty, Aneta Głowacka charakterizovala práce Moniky Strzepy a Pawła Demirského a režisér Paweł Passini své inscenace popsal sám.

Příspěvky podnítily diskuse o využití elektronických médií na jevišti, o divadlu jako médiu politického tlaku a prvku ovlivňovaném společenskými událostmi, o záznamu divadelního představení, o mediálních mapách měst, hranicích divadla,

tělesnosti, mediálnosti i remediaci. Symposium sdružilo badatele z různých oblastí, potkali se na něm teatrologové i historické, muzikologové a filologové. Značný rozptyl témat konferenčních příspěvků jim umožnil poznání někdy opomíjených oblastí bádání, avšak kvůli přílišné specializaci některých účastníků se občas nemohla uskutečnit konstruktivní diskuse, jelikož tito odborníci pro ni nenacházeli dostatečně fundované partnery.

Opakem byla konference ve Vilniusu určená pouze pro divadelní vědce a kritiky. Její úzce vymezené téma nedovolilo přílišnou pestrost prezentovaných příspěvků, pro něž účastníci často volili formu případových studií. Metoda vrstvení příkladů z inscenací z různých zemí a variování náhledu na podobnou problematiku se ukázala neochuzující, jelikož umožnila koncentrovat se výhradně na danou oblast a vyvozovat závěry z komparace svěbytných přístupů rozličných divadelníků.

Skutečnost, že teatrologové z různých států uspořádali nedlouho po sobě podobně zaměřená sympozia, nebude náhodná a naznačuje, že téma technologických inovací a implantace elektronických médií do divadelních představení vyžaduje větší pozornost, než se jí dosud dostávalo.